Shtielt u l-ottar sileta

"Gjuriq hiel Bolli"
"Arpagone"
Nxill francizjtë Giambattista Pasqualin
pe Moliere.
I.t. tuni ott yena VII
Scopino u Lucia.

Scena
Piazza Pubblika fie berot.
epoka del settecento

Scop (jasoh bilavuqfa poqqutsra kostumiere
milgut snimm dawl ispas, jotsela)
u hekk impottejela lil Madam Lucia.
Hiba morret taghwini mas-sidilkra
tieghi u jin hitsiehni milqtabilha
sebaghi idoqq l-iskotti.
Lucia (Ninn genna) Imma fejn mas
dak l-imqtarrag ta Scopinu?!
Scop Ejjo; Demlogt ingghudek fil frisk....
Lucia (Tithol in yena, Skopino jqtomel ta
hiersutu li ma rojex u jibda jgtid:)
Oh! Xi svientura kemm hija kbira!...
Imsejkna qalb ta ommi!.
Lucia (uheda) Kon xi qtordu? Xi grala bdoc
il pici ta bniedem iddisprot?!...
Scop (Stoda toparsi ma rox lil Lucia)
Imsejkna Padruna tieghi Madam
Lucia, fik il qalb ta angla tas-
sema! Miskina kemm kello tkun
sventurata!...
Lucia (Tmur fuq Scopinu) Xi inhu li
gara Scopinu fidiel qaddej tieghi?!
Scopin (jiri emtin mqtolli ghoil okhas.)

Scop: Oh! Sinjura! Kemm fittixtek mal-belt kollha....

Lucia: Imma għaxa ġara?

Scop: (B. K.) Inqas idri notkellem..... Sinjura Padruna tiegħi ħanina Lucia! (Qawwi tapparsi jibki.)

Lucia: Iva, billi tgħidli msejkna ma nfhimtx xejn jekk ma tgħidlix x'ġara?....

Scop: X'disgrazzja kemm hija terribbli Sinjura!

Lucia: Disgrazzja li tolqot lili?!

Scop: Iva.... (tapparsi jibki) L. Il-kongratazzji tiegħek Leandro!

Lucia: Ibni Leandro?! Fittex irrakkontali...

Scop: Ħalla jissorra! Waqgħet fuqu disgrazzja kbira!.... (jibki.)

Lucia: Disgrazzja?! u x'disgrazzja?! Għidli u tħallinix fuq ix-xwiek!...

Scop: Billi rajt lil ibnek qalbu sewda mitfugħa li int ċanfartu hija ndirihu ħadtu ma ġemb il-port....

Lucia: U għax waqa' l-baħar?!

Scop: Le, ma waqax il-baħar.... kien li ċtma Waqqafna biex narawh ġifen alġerin minnhi lill-baħar u l-Kaptan iżżtraħ tiegħu kemm tridu sterlini biex nitilgħu fuq il-ġifen. Wara li dawwarna kullimkien tagħna f'tolott u tara ċerta l-aktar brina....

Lucia: B'dagħsekk jena ma nara xejn ħażin.

Scop: Hu pprovenzja ismugħ għoni għax il-kbir għada ġej...... Fil-waqt li konna qed insellu fortuna, il-kaptan wiekkum bedà jinxtegħel tiegħu tiela l-ġifen u bedà jbiegħed mill-port. Xi li nizzimni f'daqqa ikkijna u minn fuq il-ġifen

ghedditni li dan il-kliem: «Jekk ma ggiblix malajr 100. Skut nisraq lil dan iz-zghazugh u nehdu mieghi fl-Algeria»

P. Lucia — Imma li ma kontix xi wiehed imbecilli ma ntbahtx illi l-gifen beda jit-torrok?! Ghax ma sejjahtux l-ghajjat?!

Scop — Dak it-taghlim tal-bahar studjenu u ma ntbahtix illi l-gifen kien miexi tlieta mitt thighedna mill-port.....

P. Lucia — Imsejkna jiena!... Kemm kelli ursori! Mistkuta kwazi!.... zghazugh bla ras!... Skojjna qalbi! X'palpitazzjoni!!

Scop — Mohhula Sinjura tieghi, ma nitolbux zmien fit-tkoblih... Tini malajr 100. Skut kolli nmur nigri biex nehles lil ibnek minn dak il-josor.

P. Lucia — (tohroq qalbha) Mitt Skut Eh?!

Scop — Mitt Skut u ma fadalx zmien ghajr siegha ohra......

P. Lucia — Allgerin brigant! Hekk jassassinani?!

Scop — Fittex solna lil ibnek li tant thobbu....

Lucia — Imma hu x'iffjofek ried imur jghamel fuq dak il-gifen?!

Scopi — Min qatt setaghu jobsor....

P. Lucia — Scoprinu, mur igri malajr u ghid lil dak l-Algerin illi biex nibghatlu l-isfrittar tal-pulizija!

Scopi — Tried tiecahjtha Sinjura.... Il-pulizija f'dak il-kavoti tal-bahar...

P. Lucia — Ibghatat siegment Sulolati biex jarrestawh!

Scopi — Jekk jghoqod jisstennihom ina.

Lucia — Imma li ma kienx pratiċi x'iffjofek ried imur jghamel fuq dak il-gifen?!

Scopi | Hekk kellu jkun Sinjura.
Lucia | Skopinu, għal imħabba li tħobbni għamilli pjaċir kbir....
Scopi | Jekk nista' bill qalb kollha ....
Lucia | Mur għid lil dak il brigant jibgħatli lura lil ibni u inti ibqa' bħala kopprossa minn floku sakemm niġbor is-somma li talabni.
Scopi | Oħsela ftit x'inti tgħid Sinjura....
T'oħsela int illi l-kaptan huwa tant iħobb illi sejjer iżomm kajmann bħali minn flok ibnek.
Lucia | Imma jaħasra x'tjofek mar jgħamel fuq dak il ġifen?!
Scopi | Dan min kien jistennieha..... Ma nitilfux żmien Madama Lucia, għakos illi tiġri bis fadal...
Lucia | U kemm għidtli li talbek?
Scopi | Mitt skut biss.
Lucia | Mitt skut! X-kumpenza eh?!
Scopi | Kumpenza ħallieł tal baħar?
Lucia | Imma huwa jaf kemm huma mitt skut?
Scopi | Jaf tajjeb illi huma komuż mitt lira
Lucia | U jaħseb illi komuż mitt lira sejra nsibhom f'nofs it-triq?
Scopi | Dawn in-nies ma jirraġunawx Sinjura.
Lucia | Imma li ma kienx imbeċilli x'ried imur jgħamel fuq dak il ġifen?!
Scopi | Inti sewwa qed tgħid Sinjura, imma min qatt kien jaħseb illi sejjer jaqa' f'nassa bħal dik....
Staz-ruħu il mejtin tiegħek Sinjura nisprijċawha ....

Lucia Aqbad f'idejk, din hija k-konetta ta' l-armarju. (twrieh konetta.)

Skopi Tajjeb.

Lucia Ifthu.

Skopi Tajjeb hafna.

Lucia Fit-tielet issib muftieh ckejken.

Skopi Fimtek.

Lucia Dak huwa l-muftieh tas-saqaf.

Skopi Fimtek ukoll.

Lucia Meta jghaddi kemm issib twajjeb godma, biethom lil xi rigattieri u bil flus illi dalwaqt ifdi lil ibni Leandru.

Skopi Inti qed tohlom Sinjura??? Mhux dawk iz-zrarat ma nistax inqih aktar minn 10 liri. Umbghad taf ukoll li ma fadalx zmien....

Lucia Imma x'ilmmighteel jiddulu rasu sidt imma jghomil Rog dak il gifen?!

Skopi Kemm tilef ta' zmien Sinjura.... Holli fil gemb l-ingrossaq ta' gifen u ohsili li ma hemmx zmien x'nitilfu. Tridd titlef lil ibnek ghal dejjem ta' dejjem?.... Imsejken Padrunzinu tieghi! Siegha ohra u issib rasek fil jasar ta' l-Algerija! u forsi ma narawhx izjed! (jghomel ta' hiemtu jibki.) Imma jena nafjjoh xut tieghi lissema u l-art li ghamilt minn kollox biex insalvah. u jekk qatt jintilef tieghek lis il hlija Madonna Lucia! (Taparsi jibki.)

Lucia Skopino, ftammieni ghadni holli minnek ingib il flus.

Skopi Mhalojjes Sinjura nitolbok.... Ored nibza' li ma nasalx fil hin!...

Lucia: Minn għolija għettli ħamsin skut?
Scopri: Għettlek mitt skut.
Lucia: Mitt skut?!
Scopri: Ilì nofs-siegħa nirrepetilek....
Lucia: Imma x'irrifjutak ried imma jaħ-
mel fuq dak il-mistħut gifen?!
(Armoġi tikki hija xkol.)
Scopri: Inti m'għandek ebda tifija, imma
aħjar tgħaġġel tixjiera....
Lucia: Kiemm jaqgħsu kossiggati fejn Tmorru?
Lenona kbira tant il-port mortu
tpiċċa?!
Scopri: Vero, imma għamel malajr....
Lucia: Mistħut gifen!!
Scopri: (Waħdu) Aktar għandu għal qalbu il-gifen
milli lil binthu.
Lucia: Ara Scoprinu, inqas kont nofilla
għandi l-flus fil-but, u inqas kont
nistenna li xejjen itira mozz-
ziffa tar-riċetta. (Twieċi il-borża tal-
flus minn għand ma titiegħlu u tibda
ttengila mod-diskors, Scoprinu
kul darba ikun xejjen jaħtafiela minn
idejha u ma jirnixxilux.) Ħa mmur
ifoli malajr lil ibni. (Ma tarieta xejn)
Scopri: Agrani xejjen f'nifs wieħed...
Lucia: Imma għid lil dak l-algerin li ma
hux ħlief bikkien. (Tiena tar malajr.)
Scopri: Nagħidlu.
Lucia: Li huwa infami!
Scopri: Nagħidlu.
Lucia: Bniedem minn għir fidi...
Scopri: Nagħidlu.
Lucia: Ħalliel!
Scopri: Nagħidlu.

Lucia: Li sejjer jisraqli 100 skut minn ghin ebda dritt.

Scapi: Nghidlu

Lucia: Li ma kont intihomlu qatt la f. hajti u inqas wara mewti.

Scapi: Tajjeb hafna, nghidlu dan ukoll.

Lucia: U li jekk qatt jaqa' taht idejja nqassmu hoj! (Tpoggi l-borza tal flus fil but.)

Scapi: Nghidlu, Tolli f. idejja....

Lucia: Itlaq, mur. (tohrog sejra Scapino jimxi warajha)

Scapi: Sinjura Lucia, inti sejra?

Lucia: Xi trid aktar?

Scapi: Il flus.

Lucia: Il flus tajthomlok.

Scapi: Kont settatihomli izda wrajt dah-hatthom fil but.

Lucia: (Tfittex fil but) Oh! L-inqwiet hadli mohhi....

Scapi: Ared nara jien....

Lucia: Imma xi nhoss jatromi f. dak il gifen?! Mistud ta' gifen! Kaptan tallhil! Iben ingrat! (tqalli il borza tal flus lil Scapinu) ghawn il flus ta'! Wirdohom iddubbluhjem jinhidlulu f. kamra li tispara ghal galkhu!.. (titlaq)

Scapi: Il flus hatthom hix intollos id-dejn ta' binha, imma ix-xebagh ghadni ma tajtilix.. (Imur jigri u jahrajjat kemm jiflah wara Lucia,) Sinjura Lucia! Sinjura Lucia!!

Lucia: (Twiegbu mill hatod) Xi riga nqala?!

Skopi Issmà! Issmà ftit.
Lucia (tergà tibda) — Skopino! X'hemm mil ġdid?
Skopi Insejt ngħidlek illi me tgħaddidix minn daqshekk it-triq għax qedin iffiċjuk....
Lucia Iffiċċjuni xi ġifieri, għal fejn?
Skopi Oh! Kemm jiddispjaċini Sinjura! Kont insejt ngħidlek illi inti tinsab f'periklu kbir! Ostja kieku me tirrigt minn daqs xejn....
Lucia Kif?! Wara l-attakota b'tal dlik issa qegħdin tgħidli li tinsab fil-periklu?! U l-plus ~~ta~~ tgħamlulek biex tmur tieħu lil ibni Leandro?.....
Skopi Din affari oħra Sinjura. Qiegħdin iffiċjuk biex jagħtuk!
Lucia Jagħtuni?! Ie jiena nisma!!!
Skopi Iva Sinjura! (tqarras konfuż.)
Lucia Min ikun għad daqs il qattiel għidli?!
Skopi Dak l-uffiċjal li staqsien għad daqsil lil Baruni Argenti, missier Agnese.
Lucia Jew x'għandi x'naqsam mad-daqsil tal Baruni Argenti?!
Skopi Għidli tagħja, meta l-Baruni Argenti gie biex jieħu parir minn għandek fuq id-daqsil inti x'għidtlu?
Lucia Għidtlu dak li kien jgħidlu qualunque bniedem għaqli illi jmur lil pulizija.
Skopi Dan għarqek Sinjura... L-uffiċjal gie jaf u issa jrid jpoġġi l-qilla tiegħu fuqek, irid inettilek trajtek.
Lucia Inettili trajti?! Imma inti ma tellekx tmur tinsi lil ibni?!
Skopi Ina Sinjura, imma jiena, l-gaddaj biss tagħlek kif nista' nwelek Wotrdek

Fi mumenti bħal dawn?!... Hemm
fin nofs il-ħajja tiegħek rasek mohbuba
p Padruna tiegħi!
Lucia Imma x'inti tgħid Scopino?!
Scopi Disgrazzjatament qed ngħid is-sewwa.
rasek storbju suldati qedin jiżżiedu
mal-belt kollha, għoddhom minn qud-
diem id-dar tiegħek armati sa snie=
p nhom u staqsew għalik....
Lucia Dan qatt ma kont nistennieh. Illum
kollħadd għandu għalija...
Scopi U b'dan il-mod int ma tistax titħarrek
minn għandu, la n-naħa tax-xellug
u lanqas in-naħa tal-lemin, għaliex
tagħti lok ix-xebba tagħhom....
p
Lucia X'sejjer ngħamlu Scopinu?...
Scopi Oh! Padruna Sinjura tiegħi... jien
ma nafx.... Il kobba hija mħabbla
ġmiela... jien għalik l-aktar li jiddis=
pjaċini... Stenna. Stenna ftit....
p (Imur fil-kond tal-palk jittawwal)
Lucia (Tirtogħod bħal għasfur) Scopinu?!
Scopi Xejn la tibżgħi, ma hemm xejn.
Lucia Ħabib tiegħi Scopinu, ma tistax
issibli xi mezz biex teħlisni minn
dan l-għawġ?!...
Scopi Qed jgħoddili rasi minn moħħi...
iżda sejjer ingiegħed fil-għaqal lili
nnifsi... Imma tibżax, għalik
lest biex nitħol fin-nar....
p
Lucia Scopinu, taf illi bħala qaddej tiegħi
qatt ma ħallejtek nieqes minn
xejn?! Tabbandunanix mitluqa f'dan
il-mument ta' periklu!... Ikollok
ħniena mill-mohbuba Padruna tiegħek!

Scopi Inti toħkemni mirrispettok Sinjura.
Ma tarax li ma iniex sejjer nabban-dunak fil bżonnijiet kollha tal dan....
Lucia Jena nkun nafulek. Meta tagħtini il libsa tgħal ibni Leandro nottejjilek.
Scopi Hekku! (jotsob) Tiegħi impossibbli għal fidwa tiegħek: (Inneħi iġib skora ...) Sinjura ittol f'din l-iskora.
Lucia Kif?!
Scopi Itħol waħda f'din l-iskora, inġorrok fuq spallejja kollha skora postarda u nġħoddik minn nofs l-għedewwa u meta naslu d-dar niddefendi ħutna kif fuliżija.
Lucia Idea stupenda tgħal Wiched għoqli kollok Scopino... Issa inti tiflaħni?
Scopi Scopino ma jifilhux? Itħol Sinjura.
Lucia Stas-rutt il mejtin tiegħek!! (Titħol ġewwa l-iskora u tgħolli rasha.)
Scopin (Waħdu) Issa nipprotteġiek tal tsoara li għamiltli....
Lucia (Toħroġ rasha) X'għamiltli Scopino?
Scopi Qed ngħid illi kemm nipprottejilkom lil għedewwa tiegħek. Ohh... Issa sewwa Sinjura Lucia. Toħħol. Issa titħar-rikx... u kliem xejn... Tgħoll ... sinjal tgħajjat... jiġri x' jiġri inti mintix Lucia, issa skora postarda.....
Lucia (Tintefa fl-iskora għal kollox) Holli f'idejja, ma nitħarrikx.
Scopi Stralina!... Ora tithorrek għax Wasal Wiched minn dawk li għedkom ifidwi. X'Waħdadin!!! Dan aktar gwerrier sħiħ! Ora tithorrek....

(Inmur iġib bastun u ibiddel lehnu)
Taf tgħidli fejn insib lil Madam Lucia
Varosa, negozjanta tal ġojjelli?...
Qaluli li rrowba għoddejja minn din
in-naħha. (Bil-lehen tiegħu:) Xi
triq minn għand issinjura Varosa?
(B-lehen falz:) Irrid noqgħod
rrasha lil dik il-briekuna!...
(B-lehen tiegħu:) Madam Lucia hija
mara galantoma u nitolbok titkellem fuqha aktar bir-rispett...
(B.lehen falz:) Inti għandek tkun xi
briekun jekk kompliċi magħha?..
(Bil-lehen tiegħu:) Iva, hija inserrik
jiena tabib tagħha u lest hiex noqgħod
għaliha kontra kulħadd. (B.lehen falz:)
Mela hudu int ukoll! (Skopino b'bastun
illi ma jgħamel ebda ħsara jibda
jħabbat fuq l-iskora u hu minnifsu
jibda jressaq daqs kemm kienu
sawtu lilu.) ahj! ohj! ohj! Bil
mod! uh! oh! ohi! ohi! ohi!
jiegħaf ja mishut assassin! Insejjaħ
jiena! (Huba u jgħid dan il-kliem dejjem
iħabbat fuq l-iskora u d-daqqiet għal-
tafrarsi qalt jiġlagħbom hu)

Lucia (Toħroġ rasha mill-iskora) Ohjme
Skopinu!!! Ma niflaħx aktar!!!
Għaddbom qatluni!!!

Skopi (Dejjem bi malizzja) U jiena Sinjura..
Għoddhom kissruli spallejja!

Lucia Kif?! Mhux lili sawtu?!...

Skopi Xejn affattu... Dak il-mishut fuq
spallejja kien qiegħed ikaxkar...
Ohjme! Ohjme!! Ohjme!!!

Lucia: Imma jidhirli li jiena għajjejthom hawn is-sinsla tad-daħar!...

Scopri: Qedt ngħidlek għajjejthom jiena. Ohjiena!

Lucia: Kif inti ġibt qed intossni sfrakassata!... Mhux jaf kif jiena mbenġla?!...

Scopri: Forsi daħal ix-xitan tħarbatha fid-daqqa u ġiet fuqek... Ohjiena! Ohiena!!.....

Lucia: Stupidu! Allura għax ma għadditx għaliex bħad minni kont tipprokurali d-daqqiet kollha?!....

Scop: Attenzjoni Sinjura! Ġej id-demonju jekk! Ohbi x'rozek Sinjura!! (Jitfa' l-ħarka fl-iskora:) Kien għandu xi ħaġa tan-Napulitan... Xi ġobba sidru, lemmu huwa mżattat... Xi ħaġa oħra nistenna... Ara tgħarraq x'rozek... (Jibda jaqra l-ittra b'leħen fulz:) Oh! A l-ittra: tista' tgħidli fejn insib lil Doċi il Bojja tal-Lucia Varosa? (Bil-leħen tiegħu:) Imnażżoni Sinjur, jiena ma nafx lil-ħadd Bojja li jisimha Lucia Varosa... (B. leħen folz:) Għamilli pjaċir u għidli fejn nista' nsibha?... Għaliex taraw, irrid nagħtiha lezzjoni b'dan il-bastun... (Bil-leħen tiegħu:) Dejjem għettlek illi ma nafx. (B. leħen folz:) Jekk qed narak tajjeb fl-iskora hemm mhux ġieghdek? (Bil-leħen tiegħu:) Għandek żbalji Sinjur. (B. leħen folz:) Tgħidlix, ħrajt l-iskora titħarrek... Hallini nara min għandek mhux.... (Bil-leħen tiegħu:) Ngħandi lil ħadd Sinjur. Dawn huma tiegħi qed nara illi tgħid ma nafhom lil ħadd...

(B. leħen falz:) u jien irrid narahom
akkost li naqtal lilek ukoll!
(Bil-leħen tiegħu:) u hekk ma tarahomx.
(B. leħen falz:) Oh! Trid twebbes
rasek?! Ara kif narahom:
(jibda jwaħħal kemm jiflaħ fuq l-ix=
koxxa bil bastun u jitrajjar bħallikieku
qalagħhom hu) Oħj! Oħj! Oħj!
Uħ! Oħ! Iħ!... Bilmod Sinjur!
Ħniena nitolbok!... Oħjima!
Waqqafha tiffies!... ja Napulitan
mistħut! Ħodlok qtiltni!.....

P Lucia (toħroġ rasha mill ixkora) Scopino,
qtiltni!!! Oħima!! Oħjma!!!

Scopi Lili Sinjura! Fuq rasi! Fuq dahri!
Fuq il mappa mondo! Inħossni
mimli bil ġrieħi!.. Oħjma! Oħjma!!
Sejjer immut!!!

P Lucia Imma għaliex dawn id-demonji riedu
jtambru dejjem bil bastun fuq dahri?!

Scopi Mhux fuq dahrek sinjura... fuq dahri!
Oħjma jaħasra kif bengluni!.. Kull
tant tiskoprilhom xi daqqa fuqek sinjura.

P Lucia Xi daqqa?! Ħodtilhom forsi il kus=
tilji kollha!

Scopi U mela jiena x'għandi ngħid.....
(B. tiegħu:) Isa! Isa sinjura! (jerġa
jgħatti rasha bix xkora) Ara
tiċċaqlaq għax wasal Demonju ieħor!....
Don ma nafx kif sejrin niħilsu
minnhu..... Ara tgħati sinjal ta'
ħajja għax don sgur li joqtolna!...
Attenzjoni għax l-għadu wasal fuqna....
(B. leħen falz:) Sa fl-aħħar taqa' taħt
idejja dik l-imqarqa ta' Lucia...

jekk insibha naqtagħtla rasha litral tiegħeq! Isma l-għan: jena lilek nofek, inti Scopinu, l-qaddej tiegħi nadam Lucia. F. gieħ il bombi u il kanuni, għidli fejn tinsab mohbija dik ix-xitana ta Lucia, altrimenti sejjer naqtgħa lilek minn fuq.... (Fil waqt li Scopinu jipprova l-bastun hiex jissokta jsawwat lil Lucia, Lucia tohroġ rasha mix-xkora u telmah lil Scopinu bil bastun fl-arja lest hiex itajjarla fuq rasha. Scopinu meta jsib ruhu mikxuf jagħti għajta, jitlaq il bastun minn idu u jitlaq jiġri.)

P

Lucia (Tohroġ mill ixkora kemm, kemm tiflah taqbad fuq riġlejha. ollura tgħid li stmerrija) Oh! Kilerat! Traditur! Hekk tassassinaha lil Benefatrici tiegħek?! Issa ntolsilek jien! Nitfgħek għal għomrok fil habs!.... Ahur obsoe.... Robbejtu iltim, sibtu f. nofs tat triq ged imut bil ġuh u naru li għamiltu mis tkallosni bl-ingratitudni.... Dan l-għemil inqas insibuh fil bhejjem, għaliex għandi kelb itobbni aktar mill qaddej. Holli nmur nifrah bit-golodorka ma nistax nifrah lil qaddej.... (Hiha u tiegħa mix-xena tgħolaq malajr il purtiera)

Tmiem tat-tielet sieta
u tat-tielet taqsima

Tmiem.